

הכול, חוץ משלום

על הספר "שומר השאול" - פנטזיה רוויית סקס, שקרים ושחיתות על תעשיית השלום, שגרעינה אמת ואריזתה דמיון פרוע; על שירי הדתה וקושיות; ועל התחנה האחרונה של התחנה האחרונה

בתחילת שנות השמונים של המאה הקודמת, ערב מלחמת לבנון הראשוֹנה, הייתה ליעקב ארז, הכתב הצבאי של מעריב ולימים עורכו, פינה בשם "ארץ הילידים", במסגרת מדורו "שולחן החול", שהופיע במוסף סוף השבוע של העיתון. בפינה הופיעו, כסיפור ילדים, רמזים על אירועים אקטואליים ביטחוניים, על המלח־מה הצפויה, כטרם ידענו על בואה ועוד מיני כתבי סתרים שלו נכתבו בלא מסווה, היו מוסרים מטעמי ביטחון. בפרט כיכב במדור שר הביטחון דאז, אריאל שרון, שכונה "צחור השיער". היו שם עוד כינויים, לרמטכ"ל רפאל איתן ולאופים, שקל היה לזהות מי עומד מאחוריהם. זו הייתה דרכו של ארז לעקוף את הצנזורה. לכן גם חתם את המדור במשפט: "כל מי שמאמין כי יש דמיון בין סיפור זה לבין מאורעות אמתיים בסביבתנו – עושה זאת על אחריותו האישית". מי שה־תאמץ מעט, יכול היה לפזר את ערפל ולסנן לעצמו את המידע נטו.

נוכרתי במדור הזה כשהתחלתי לקרוא את "שומר השאול" ספרם (הוצאת ספרי צמרת) של אביבה תומר ענברי, מרצה לתולדות האומנות, ופנחס ענברי, מומחה לענייני המזרח התיכון, ופעם כתב "על המשמר" בתחום. גם הספר הזה עוסק באירועים שג־רעינים אמת; גם בו הגיבורים זוכים לשמות כיסוי, אך הם מוסווים כך שקשה לזהותם; גם כאן הקורא חש שרוצים לשתפו בסודות שקשה לפרסמם – הרי לא תסגיר את שמה של הפרשנית לענייני ערבים שמשיגה סקוֹפִים דרך המיטות, ולא של מנהל משרד פרי־סום ששוכב עם כמה מעובדותיו – אך הע־

הורה הדתה

אני והדתה ישבנו בצוותא על ספר גמרא בחצר אני משתוקק לפיוט מרתק הַרְבֵּה מזמור יזמר

ספר לי ספר לי איזו מעשיה על קברי צדיקים ועל מעשי יה על ניסים ופלאות הלכתי, למדני להיות יהודי על ניסים ופלאות הלכתי למדני להיות יהודי

הַרְבֵּה אותי על ברכיו מיישב מלמדני תורה לחבב עם סימני הפיסוק את נפשי משובב אהה, איך ליבי מתרחב

ספר לי ספר לי איזו מעשיה האם ידי רב הם, או מעשי יה ולמדני פלאות הלכתי כיצד זה להיות יהודי וגם פסוק לי פסוק הלכתי הדתה היא על ראש שמחתי

שומר השאול. השלום כעסקה אפלה

לילה מתערבלת כל כך וגולשת אל מחוזות הפנטזיה והדמיון, עד שקשה, לעתים, לבור את המוץ מן התבן. לי, כמי שניסה לחפש את האמת מבעד למעטה הברדיה, זה גרם לתעות בין מבוכי הסיפור המתפרע להרבה כיוונים: מיתולוגיים, היסטוריים ארכיאולוגיים ולא רק.

לרגע זיהיתי את הפרשנית, אך במהרה התעוררו בי ספקות – כן היא, או לא היא. לרגע זיהיתי את מנהל משרד הפרסום "יכין ובוועז" שניהל את המדינה ואף יום הקמת מפלגה ("התקווה") שנרמזה לקדימה, עד שהתברר שהוא קשור למיזם של טרור כלכלי של פיצוץ הר הבית כקופרודוקציה ישראלית-פלסטינית, והחלו הפקפוקים; לרגע חשבתי שראש הממשלה שמתנהל דרך משרד הפרסום, הוא בן דמותו של אריק שרון, עד שבשלב מסוים הפרטים לא התאימו. או אז תהיתי האם בהפוך על הפוך,

התחנה האחרונה

מתניה. מעוז ההגנה

– "מחנך": לא צועק, לא מכסח, לא מתבלט. סולידרי. אולי בגלל זה לא זוכרים אותו כמו את שייע גלזר הססגוני, בן אותה תקופה, אבל הוא היה חשוב כמוהו. הוא היה "מעוז ההגנה". כך, עוד גיבור ילדות פס מן העולם. "התחנה האחרונה" הגיע בגיל 80 לתחנתו האחרונה.

ניתן לאיש עב הבשר הכינוי "שחיפי" וזה כן שרון. וכך גם לגבי הכתב שידע שתפרוץ מלחמה (אינתיפאדה) ונחשף אל התכנית לפוצץ את הר הבית ואל המלחמה שיוזם "המנהיג הנערץ" של הפלסטינים, אך מע־רכת עיתונו כבר מגויסת לספר על נפלאות השלום של אוסלו ופירותיו, ולכן הוא מנוע מלדווח (עמ' 131); וכך גם המנהיג הפלסטי־ני שחוסל, שם החוטים הוכילו אותי אל אבו ג'יהאד, אלא שהוא חוסל בתוניס, לא בטרי־פולי, כמסופר כאן. בכל מקום יש גרעין של אמת, אך היא חמקמקה. אתה מגלה טפח ומ־תכסים טפחיים. ובעצם, בכך יופיו של הסי־פור. זאת פנטזיה על נושא פוליטי בן זמננו. בדבר אחד קשה היה לטעות: העיתון הצנוע "משאבי שדה", ששכן בבית מפואר בדרום תל־אביב, הוא "על המשמר". התיאורים על עבודת המערכת היו כמעט אחד לאחד, מה שגרם לי להעריך ש"זנגו", הכתב לענייני ערבים מן הספר, הוא בן דמותו של פנחס ענברי, שעבד בעיתון זה.

ליבת הספר היא אחורי הקלעים של הסכם אוסלו והפוליטיקה שסביבו, אשר, לדעתי, טרם סופרו במלואם והספר מתארם כעניין מושחת מראשית ועד אחרית. את החומה הגבוהה שנבנית מסביב למוקטעה מפרשים בכירים פלסטינים, שאינם מחובבי "המנהיג הנערץ" שלהם, כחומה שנועדה לבדל אותו מן העם ולהגן על עצמו במלחמה הקרובה שהוא מתכנן. תחושתם היא שלא הם ולא חבריהם הישראלים – המהווים משענת לת־נות על כתפיה את תסכולם – לא ירוויחו דבר מההסכמים הללו (עמ' 160), שמטרי־תם, לדברי הפלסטינים הידירים, להשחית את הישראלים באמצעות שחורם (עמ' 202) ו"קשירת ידיהם". כך, הניצחון על הישרא־לים יבוא דרך השחתתם. מי שקרא את סי־פרו של עוזרד לב "בכיס של הראיס", יכול להבין שאין אלה דברים שכולם בעלמא. לב היה קרוב מאוד לצלחת, אם ללא בתוכה

ממש.

הפיצוץ בהר הבית שהיה אמור להיות שיאה של העלילה, איננו מתרחש. אחד מש־לוחיו הפלסטינים של "המנהיג הנערץ" חוזר בו. מנהל משרד הפרסום "יהודע" שחיפש שותפים אחרים לביצוע עסקת הפיצוץ המ־ניבה, מחוסל על ידי השב־כ. לכאורה, סוף טוב הכול טוב, אבל זה סוף שאיננו מכסה על התככים והציניות שבהם רווי הסיפור, על הידיים הלא נקיות הבוחשות במרקחה המזרח־תיכונית ועל הפוליטיקה של עשיית השלום, שבינה לבין השלום אין ולו דבר. כמו שפחות או יותר קרה.

שם הספר, "שומר השאול" – הכלב המי־תולוגי בעל שלושת הראשים – תמונתו צולמה במערות בית גוברין, שהן חלק מהע־לילה – בא לתאר את שלושת חלקיה: ירו־שלים, השחיתות ותהליך השלום; את הסבר אליו נקלעו כמה מגיבוריה "הטובים" ואת מאבקם להיחלץ מן השאול. בולט בספר יחסם הסרקסטי של הכותבים להווי של משרד הפרסום, המניע למעשה את המדי־נה, שבא לביטוי בהצגת כל מונח פרסומי (קמפיין, קריאטיב וכו') בעברית ובאנגלית. בסוף הקריאה חשבתי לעצמי, כי אם גם רק מעט מן הכתוב הוא אמת, אזי הפער בין מה שהציבור יודע, לבין מה שקרה באופוריית אוסלו הוא עדיין גדול.

קושיות באלפים

אלף מי יודע?
אלף אני יודע!
אלף מתנות..

כן מתנות, כן מתנות, כן מתנות, כן מתנות
מארנון מילצין ומפאקר

אלפיים מי יודע?
אלפיים אני יודע!
אלפיים הם שיחוד עיתון...
שיחוד עיתון, שיחוד עיתון, שיחוד עיתון,
שיחוד עיתון
בין נתניהו לבין מוזס

שלושתלפים מי יודע?
שלושתלפים אני יודע!
שלושתלפים – צוללות
הצוללות, הצוללות, הצוללות הצוללות
שבגרמניה ובארץ

ארבעתלפים מי יודע?
ארבעתלפים אני יודע!
ארבעתלפים חברת בזק
חברת בזק, חברת בזק, חברת בזק, חברת בזק
שבין אלוביץ' ובין פילבר

חמשתלפים מי יודע?
חמשתלפים, אני עוד לא יודע